

da ona postane ne privremeni bijeg, već ono što je bila kroz milijune godina - naše trajno boravište, dom i zavičaj« (273 - 274). U suprotnom je čovjekov nestanak pitanje vremena, no još i više, čak je i život ugrožen. Vrijedi završiti autorovim riječima: »Kako tehnička civilizacija tone u suton, a tehnički sustav se postupno gasi, tako sve veći broj ljudi sanja san o novom, a opet tako starom svijetu, svijetu u kojem više u jeziku niti jednog naroda neće postojati riječ 'divljina', jer će opet sve biti, kao što je bilo milijardama godina, divljina. Možda je taj san - nikada prežaljeni gubitak našeg doma - jedino vrijedan ljudskog življenja. Jer, dok je gustih šuma i plavih mora, snježnih planina i zelenih ravnica, prostranih stepa i rascvjetalih livada, dok slobodne divlje vrste prkose žudnji civilizirane životinje da sve pretvori u sirovinsku rezervu, dotle postoji nada za čovjeka, postoji nada da naš divlji pleistocenski genom opet dođe do autentičnog izraza, postoji nada da se jednom, nakon dugog putovanja kroz pustinju civilizirane povijesti, vratimo kući. U našem divljem genomu, koji nas trajno zove natrag našem jedinom pravom zavičaju, naša je jedina nada - jer samo nas to čini ljudima. No, ako je čovjeku suđeno da nestane, ostat će slobodan divlji svijet, svijet koji smo, nažalost, izdali, a koji je uvijek ostao vjeran sebi. Čovjek je pao i svakako će, prije ili poslije, nestati, ali divlji zeleni i plavi svijet bio je tu davno prije nas i bit će davno nakon nas. Iz njega smo ponikli i u njega ćemo se, ovako ili onako, živi ili mrtvi, vratiti« (274 - 275).

S nekoliko odabranih misli iz ove knjige nastojali smo pokazati kako dubinsku ekologiju vidi autor. Treba napomenuti da je riječ o nadahnjujućim, ali i prijepornim mislima. Pred nama je značajan posao osmišljavanja odnosa čovjeka i prirode u socijalnom i etičkom kontekstu. Čini se da je ova knjiga vrijedan prilog tom procesu.

Tomislav Krznar

Dr László Gulyás: The destiny of two regions - Upland (Felvidék) and Vojvodina (Vajdaság) - from the Austro-Hungarian Monarchy until today - Hungarian Regional Development Public Company, Sine loco [S.I.]. 2005. pp. 233.
Dr. Gulyás László: Két régió - Felvidék és Vajdaság - sorsa az Osztrák-Magyar Monarchiától napjainkig - Hazai Térségfejleszt Rt. Hn. 2005. 233 p.

From the beginning of the 1990s Hungarian Geographical Science is devoting more and more attention to regional research aiming to examine the space-structure of the Carpathian basin. Research directions that have been given up during the period of state socialism have come to a revival again. Such is this book which is the extended version of the doctoral dissertation of the author and was made within the frames of »Regional Politics and Economy« Doctoral Programme at the Faculty of Economics at the University of Pécs.

The book is divided into seven separable chapters that are based on each other. It introduces the birth of the Monarchy and explains the problems of the more than »50 year« marriage clarifying the concept of »region« in the title. Advancing with an appropriate methodology then introducing the last steps towards disintegration (occurrent border conceptions, military aims) it ends with the evolution of the »Trianon-borders«.

Hereinafter it gives a wide overview of the space structural and economic relations of the two states between the two World Wars and urgent national problems. As a result of these artificial states with no coherence became preys of German imperialistic intentions. We are faced with descriptions and maps of the state organizing plans of these intentions let's just think about the Prinz Eugen Gau planned German »block state«.

László Gulyás is talking about the almost 50 year socialist era the following way: »It can be best compared to a wheel of which centre is Moscow what is connected to certain states by spokes but there is no relation between them.« With this sentence he sheds light well on this top down »dead end« type of »innovation« that made Upland the »brim-region« of Slovakia and Vojvodina became an ill part first of Yugoslavia and then Serbia.

In the 6th chapter an overdue but later quickly improving Slovakia bursts upon our view with Upland with its own loads of problems of state organizing (relation with the Czech Republic up until 1992, administrative area structuring not free from ethnic influence and the problematic birth of connection of the Carpathes to the Euroregion).

The dissertation with its 51 diagrams and 28 maps makes processes expressive, easily understandable and perspicuous. It would have been useful to collect diagrams and maps into a bunch at the end of the book. As a coursebook this book would make its use for educational purposes easier and simpler.

László Gulyás has prepared to write this book with an »extensive publication work« leaning on a wide bibliography. The book is intended to make up for lacks. In spite of the fact that Hungarian historical science, historical geography, political geography has examined the problem of break up of the Austro-Hungarian Monarchy and Hungarian ethnical groups remaining in descendant states from several points of view, no social-economic analysis mixed with national-ethnic examination has taken place in the period from 1867 until today.

The choice and common analysis of the two regions is rather current than lucky. Upland as a part of Slovakia has been integrated into the European Union with Hungary while Vojvodina through Serbia and Montenegro either will not join or will do it unprepared, immature. While our relationships with Upland has got back to normal and got into a developing stage, Vojvodina is still a permanent problem of Hungarian foreign policy after the regime change. Despite having been the part of Hungarian Kingdom during the 1000 years both ran a completely contradictory »career«. Upland was the cradle of Hungarian industry while in Vojvodina agriculture was dominant. The former one is a two ethnic state (Slovakian, Hungarian) during the period mentioned by the book while the other one is a three ethnic state (Serbian, Hungarian, German) or mixed. It might have been luckier to choose Transylvania instead of Upland based on the above mentioned information.

Comestibility is negatively affected by the collection of footnotes in the back part of the book it would have been luckier to mention them at the bottom of pages. The bibliography will give a considerable help to researches labouring in the topic or to university students working on their thesis.

The research of »brim-regions« of the Carpathian basin should be the most important topic of the 21st century. To revive the thoughts of Jen Cholnoky: »the most perfect borders are mountains.«

Without falling into the fault of geographical determinism we must claim that the basin embrace by the Carpatians is a whole on its own and artificial state borders can only divide it politically. These areas - in case of open borders - have always been and are attached to the central area from a social-economic point of view. In my opinion that is what gives the importance and topicality of this work.

Bali Lóránt

DIAMOND, JARED. SLOM: KAKO SE DRUŠTVA ODLUČUJU ZA PROPAST ILI USPJEH. PREVELA MIRA GREGOV. ALGORITAM, ZAGREB, STUDENI 2008.

Algoritмова biblioteka Facta u studenome 2008. godine predstavila je prijevod još jednog kapitalnog djela Jareda Diamonda - *Slom: kako se društva odlučuju za propast ili uspjeh* (izvorno objavljenog 2005. godine pod naslovom *Collapse: How Societies Choose to Fail or Survive*). Riječ je o svojevrsnom nastavku Diamondove uspješnice iz 1997., predstavljene u prethodnom broju ovoga časopisa na stranicama 238 - 242, *Sva naša oružja*. Dok se u njoj bavio pitanjem što je pogodovalo razvitku određenih društava, u *Slomu* se bavi pitanjem što uzrokuje njihovu propast.

Kao i *Sva naša oružja*, i *Slom* je mekougovorni prijevod engleskog izdanja na 646 stranica, bez novih dodataka ili izmjena za hrvatsko izdanje. Prijevod je zadovoljavajući s obzirom na mjestimičnu zahtjevnost Diamondova izraza. Ipak, i on katkad nailazi na probleme, primjerice kod priče o naseljavanju Grenlanda gdje su *Norse* i *Norsemen* olako prevedeni kao Norvežani. Prevoditeljicu je vjerojatno zbunilo to što se Norveška često spominje u tom dijelu teksta. Ipak, vidljiv je uloženi trud u tehničku pripremu ovu knjige.

Slom predstavlja logičan nastavak Diamondovih razmišljanja o čimbenicima koji utječu na društva i civilizacije, no radi se o mnogo razrađenijem, opsežnijem i kompleksnijem djelu od *Svih naših oružja*. Očita je autorova želja da izbjegne prijašnje optužbe o ekološkom determinizmu razvoja društava. Naime, »u ovoj knjizi pomoću komparativne metode nastojimo shvatiti društvene slomove u kojima udjele imaju (op. a.) ekološki problemi«. Izričito navodi kako mu nije poznat niti jedan slučaj sloma društva koji se može pripisati isključivo narušavanju okoliša. Ostali čimbenici društvenog sloma koje izdvaja su klimatske promjene, neprijateljski raspoređeni susjedi, trgovački partneri te sama uvjerenja društva koja određuju njegovu reakciju na probleme. Svaki od njih može samostalno prouzročiti propast društva, ali ne mora imati značajniji utjecaj (str. 24 - 28).

Ovako istraživanje nudi mnoge korisne uvide, no autoru je na umu bila edukativna namjera, odnosno upozoriti ne samo da moderna društva nisu imuna na takve probleme, nego i da svjedočimo takvim slomovima u više suvremenih slučajeva. O toj tezi bit će više riječi poslije, no treba raščistiti jednu stvar. Slom nije apokaliptična vizija čovjekove budućnosti (što je trend među popularnoznanstvenim knjigama posljednjih desetljeća) jer je ipak protkan uvjerenjem u čovjekovu sposobnost da nadiđe iracionalnost i pomiri se s time da je samo dio biosfere. U preispitivanju prošlih slučajeva vidi nadu u izvlačenje

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen V. / Broj 5
Zagreb - Samobor 2009.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Cambridge, UK), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Silvije Jerčinović (Križevci, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Zagreb, Hrvatska), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Grafički urednik / Graphic design:

Alojz Zaborac

Prijelom / Layout:

Meridijani, Hrvoje Herceg

Lektura / Language editing:

Aleksandra Slama i Dražena Santini

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2009.

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije
